

BOLERAZKÁ Zuzana

Želiv, klášter v podhůří Vysočiny. Jeho majetky a sídelně historický vývoj do poloviny 14. století

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin

Bakalářská práce

Praha 2014, 51 str. včetně příloh

Posudek vedoucího práce

Začátky premonstrátského Želiva na úpatí Vysočiny nebyly jednoduché. Předcházela jim „benediktinská etapa“, která se také vepsala do jeho historie. K obojí fázi se historikové a v neposlední řadě badatelé v oblasti monasterologie nejednou vyjádřili, avšak nové, byť jen dílčí archeologické a stavebně historické průzkumy stále nutí vracet se nazpět. Tradičně nevelká pozornost je pak věnována otázce rozšiřování želivských majetků, potažmo želivské kolonizace, od časů Šimákova svazku *Českých dějin* (I.5, 1938) jen nesoustavně dotýkané. Zhodnocení těchto otázek, a to v dotazení k roku 1375 (velký požár kláštera jako jeden ze zlomových bodů jeho dějin), si ve své bakalářské práci předsevzala Zuzana Bolerazková.

Po úvodních pasážích (prameny, literatura) zhodnotila vcelku sporé zprávy, které se váží k benediktinskému Želivu. Jeho počátky klade před rok 1144 s důrazem na zakladatelská práva a nároky pražského biskupa, v úvahu bere i archeologické poznatky (P. Sommer aj.). Proč se právě první komunita usadila zde, bývá předmětem dohadů, v každém případě představovalo Želivsko té doby odlehlý a zalesněný kraj, sloužící jako pomezí mezi Čechami a Moravou. V další pokračování se Zuzana Bolerazková věnuje otázce, která má širší dimenzi. Vypuzení benediktinů z Hradiště a jejich nahrazení jiným sborem nebylo v českomoravském prostředí solitérním jevem, přímo na premonstráty se dá odkázat v případě Hradiště u Olomouce, ale komplikace s prvním usazením zasáhly také Sázavu, Kladruby, Strahov i jiná místa, ač s různých důvodů. Uchazečka to spojuje s objektivními obtížemi, jimiž bývaly první fundace vystaveny, včetně případných problémů se zakladateli a donátory.

Velkou část pak věnovala příchodu premonstrátů do Želiva a okolností, za nichž se tak dělo (s exkurzem o počátcích premonstrátů, také v českých zemích). Hlavním pramenem zůstává Jarloch a protagonistou jeho líčení první opat Gotšalk, který přivedl kolonii ze

Steinfeldu (předtím odtud i Strahov). Autorka se pak zabývá otázkou, z jakých zdrojů se Želiv poměrně rychle zbavil počátečních obtíží (oporou mu nebyl ani biskup Daniel), další pasáže se koncentrují na dění v Želivu za Gotšalkových nástupců.

V pokračování sehrává hlavní roli listina z května 1226 (známa jen z opisu), v níž Honorius III. konfirmoval Želivu jeho majetky. Kolem tohoto textu a zvláště ohledně lokalizací jednotlivých osad se již navršilo více názorů a hypotéz. Třebaže určení řady z nich zůstává objektivně v nedohlednu (zánik některých, změna názvu aj.), a podobně nelze spolehlivě rozlišit vesnice ještě „benediktinské“ od „premonstrátských“ (tj. jimi zřízených), vcelku se dá o želivské kolonizaci nepochybně mluvit, což potvrzuje listina vyšehradské kapituly pro humpoleckého mincmistra Jindřicha (1252) se zmínkou o Němcích, působících na sousedním želivském teritoriu. Zuzana Bolerazká v příloze srovnala hlavní pokusy o určení želivských vesnic z roku 1226 (naposledy Hejhal 2012), přičemž jen zhruba polovina se dá spolehlivě určit. I s těmi zbývajícimi se ovšem dá leccos podnikat, zvláště pokud připustíme, že byly rozsazeny a promíseny s těmi určitelnými. Tady se domnívám, že hlubší sondy, také s použitím katastrálních map 19. století, mohou ještě leccos odhalit.

S těmito otázkami souvisejí další, jednak snaha Želiva o majetkovou expanzi, jednak úsilí těsněji se přivínout ke „stříbrnému“ Jihlavsku, které od čtyřicátých let 13. století procházelo bouřlivým rozvojem. Spíše jen v nástinu jsou naznačeny hlavní rysy želivského vývoje za Lucemburků až do požáru z roku 1375, který postavil želivskou ekonomiku před jiné úkoly. Uchazečka se poté věnovala želivským majetkům, totiž jak se odrážejí v registrech papežských desátků. V závěru resumovala hlavní výsledky svého výzkumu.

Zuzana Bolerazká prokázala schopnost pracovat se středověkými prameny i s potřebnou literaturou, také zahraniční. Její bakalářská práce s názvem *Želiv, klášter v podhůří Vysočiny. Jeho majetky a sídelně historický vývoj do poloviny 14. století* je solidně ukotvena a obsahuje přílohy, které usnadňují orientaci. Vyhovuje nárokům kladeným na bakalářské práce. Z těchto důvodů ji navrhuji ohodnotit stupněm výborně nebo velmi dobře, a to podle výsledku vlastní obhajoby.

Praha, 18.8.2014

prof. PhDr. Josef Žemlička, DrSc.
vedoucí práce